

UMC Utrecht

Cross-over Niertransplantatie

**Patiënteninformatie over de procedure
(bewerkte tekst van de landelijke informatiefolder)**

Inleiding

In deze brochure vindt u informatie over cross-over niertransplantatie. Cross-over niertransplantatie wordt ook wel gepaarde donorruil genoemd of kortweg ruiltransplantatie. De donor van paar A doneert aan de ontvanger van paar B en de donor van paar B doneert aan de ontvanger van paar A.

Redenen waarom een donor niet rechtstreeks kan doneren, kunnen een bloedgroepincompatibiliteit of een positieve kruisproef zijn.

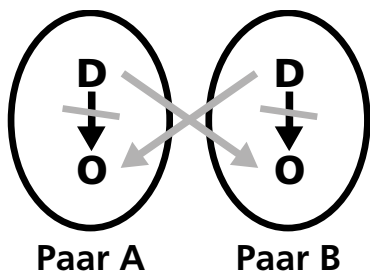
Voor de bloedgroepen geldt namelijk dat een:
bloedgroep O donor kan doneren aan:
bloedgroep O, A of B of AB ontvanger

bloedgroep A donor kan alleen doneren aan:
bloedgroep A of AB ontvanger

bloedgroep B donor kan alleen doneren aan:
bloedgroep B of AB ontvanger

bloedgroep AB donor kan alleen doneren aan:
bloedgroep AB ontvanger

Een positieve kruisproef betekent dat een ontvanger antistoffen aangemaakt heeft tegen de donor. Dit kan gebeuren bij ontvangers die al eerder een niertransplantatie hebben ondergaan of bij ontvangers die meerdere bloedtransfusies hebben gehad. Ook kan het voorkomen dat vrouwen door zwangerschappen antistoffen aangemaakt hebben tegen de vader van hun kind. Voor beide groepen donor-ontvanger paren kan het cross-over niertransplantatie programma een oplossing bieden. Twee donor-ontvanger paren worden tegelijkertijd geholpen ofwel een aanvankelijke dubbele onmogelijkheid wordt op deze wijze omgezet in twee succesvolle donaties - transplantaties.

D = donor, O = ontvanger

Hieronder worden de 10 meest gestelde vragen over cross-over niertransplantatie beantwoord.

1. Wat is het doel van het cross-over niertransplantatie programma?

Het cross-over programma moet gezien worden als een uitbreiding van het bestaande nierdonatie bij leven programma. Hopelijk wordt hierdoor indirect de wachtlijst voor een postmortale niertransplantatie (niertransplantatie met een nier van een overleden donor) korter. Deze uitbreiding zal enkel voor een beperkte groep donor-ontvanger paren een extra mogelijkheid bieden. Om deze groep zo groot mogelijk te maken, is een landelijk programma opgezet waaraan alle acht niertransplantatie centra deelnemen.

2. Wie komen voor dit programma in aanmerking?

Ontvangers die medisch goedgekeurd zijn voor een transplantatie en in een goede conditie zijn om een niertransplantaat te kunnen ontvangen en bij wie hun goedgekeurde donor niet rechtstreeks kan doneren. Zoals reeds beschreven kan dit komen vanwege een bloedgroep-incompatibiliteit of een positieve kruisproef.

3. Waar vinden de voorbereidende onderzoeken plaats voor ontvanger en donor?

De donor-ontvanger paren die in aanmerking willen komen voor het cross-over programma krijgen in eerste instantie een afspraak bij de nefroloog in het transplantatiecentrum. De nefroloog kan hen uitgebreid informeren over alle voor- en nadelen van het cross-over programma. Nadat ontvanger en donor alles goed hebben overwogen, zal er een medische keuring plaats-

vinden. De ontvanger is in principe al goedgekeurd voor niertransplantatie door zijn eigen behandelend arts. De donor wordt in hetzelfde transplantatiecentrum onderzocht. Tijdens deze voorbereidingsfase vindt begeleiding plaats door één van de coördinatoren-niertransplantatie, de verpleegkundig specialist (VS) of physician assistant (PA).

De onderzoeken voor de donor zijn niet anders dan bij een directe nierdonatie en bestaan onder andere uit:

- Bloed- en urine onderzoek.
- ECG (hartfilmpje).
- Bloeddrukmeting.
- X-thorax (longfoto).
- CT van de nieren.

Per centrum kunnen eventueel nog aanvullende onderzoeken worden toegevoegd. Tevens vindt er psychosociaal onderzoek plaats bij ontvanger en donor. Dit houdt in dat er een gesprek voor en na transplantatiedonatie zal plaatsvinden met een maatschappelijk werker.

4. Wanneer en hoe vindt de landelijke aanmelding plaats?

Er kan een aanmelding plaatsvinden zodra de donor en de ontvanger medisch goedgekeurd zijn door de nefroloog in het transplantatiecentrum én de donor en de ontvanger willen deelnemen. De aanmelding vindt via deze nefroloog plaats bij de Nederlandse Transplantatie Stichting (NTS) in Leiden. De NTS is verantwoordelijk voor de toewijzing van donororganen in Nederland.

Tevens moet er bloed worden opgestuurd van zowel donor als ontvanger naar het centrale laboratorium in Leiden. Het bloed is te zijner tijd nodig om kruisproeven tussen ontvangers en nieuwe donoren te kunnen uitvoeren.

5. Hoe kunnen we een geschikt koppel vinden?

Voor de cross-over niertransplantaties is speciaal een computer programma ontworpen. Dit computer programma werkt op basis van bloedgroepen en weefseltyperingen. Er wordt gekeken welke donor aan welke ontvanger een nier kan afstaan en ook andersom welke ontvanger van welke donor een nier kan ontvangen. Op de dag van de matchprocedure zal de ontvanger tijdelijk op de urgentie NT (niet- transplantabel) worden gezet op de Eurotransplant

wachtlIJst. Als er een nieuwe match is gevonden, worden er kruisproeven tussen de twee ontvangers en hun nieuw gevonden donoren uitgevoerd in het centrale laboratorium in Leiden. Deze kruisproeven moeten beide goed zijn.

Als dit het geval is hebben we voor twee ontvangers, twee geschikte donoren gevonden. Er zijn dan twee donor-ontvanger paren aan elkaar gekoppeld. Deze match procedure wordt vier keer per jaar uitgevoerd.

6. Van wie hoort u of er een geschikt koppel gevonden is?

De uitslagen van de match procedure worden doorgegeven aan de behandelende artsen en coördinatoren in de transplantatiecentra. De coördinator levende donatie zal de uitslag aan donor en ontvanger mededelen en hen vragen of zij nog steeds voor een cross-over niertransplantatie in aanmerking willen komen. Daarna zal de donor worden doorverwezen naar het behandelend team van de ontvanger. Dit kan in een ander transplantatiecentrum zijn. Indien er voor u geen geschikt koppel gevonden is, dan ontvangt u hierover ook bericht en wordt de ontvanger direct weer op urgentie T (transplantabel) geplaatst op de Eurotransplant wachtlIJst. Bij een volgende matchprocedure zullen donor en ontvanger wederom benaderd worden over deelname aan een nieuwe ronde.

7. Als de cross-over in twee ziekenhuizen plaatsvindt, wie gaat er dan op reis?

De donor gaat op reis naar een ander transplantatiecentrum in Nederland. Er volgt een kennismakingsgesprek met de nefroloog, aldaar. Deze arts zal uitleg geven over de verdere procedure.

De deelnemende transplantatiecentra zijn:

- Utrecht.
- Groningen.
- Rotterdam.
- Amsterdam, twee universitaire ziekenhuizen.
- Leiden.
- Nijmegen.
- Maastricht.

Mocht de arts behoefte hebben aan aanvullende onderzoeken dan zullen deze plaatsvinden in het nieuwe transplantatiecentrum. Ook zal er een kennismakingsgesprek volgen met de nieuwe chirurg. Deze transplantatiechirurg zal samen met de donor de operatietechniek bepalen. Daarna kunnen er nog aanvullende afspraken nodig zijn bij een coördinator of verpleegkundige, een medisch maatschappelijk werker of psycholoog en eventueel bij een anaesthesist.

8. Wanneer vindt de operatie plaats?

De operatie kan pas gepland worden zodra beide donoren zijn goedgekeurd in de transplantatiecentra en beide ontvangers in een goede conditie zijn. Er zal nauw contact moeten zijn tussen de beide transplantatiecentra. De planning zal in goed overleg moeten plaatsvinden. Gestreefd wordt naar operaties binnen drie maanden na de uitslagen van de kruisproeven. De beide donaties en transplantaties moeten namelijk op dezelfde dag gepland worden en op hetzelfde tijdstip beginnen. Voor de ontvanger en zijn donor betekent dit dat zij misschien in twee verschillende ziekenhuizen liggen opgenomen. Dit zal een moeilijke en tevens spannende periode voor hen worden. Voor familie en vrienden van een donor-ontvanger paar betekent dit dat zij hun aandacht moeten verdelen over de ontvanger in het ene ziekenhuis en de donor in het andere ziekenhuis.

Als het goed gaat mag de donor binnen één week het ziekenhuis alweer verlaten en kan hij / zij op bezoek gaan bij de ontvanger in het andere centrum.

9. In welk ziekenhuis vindt controle plaats na de operatie?

De controle van de ontvanger vindt zoals gebruikelijk plaats via de nefroloog in zijn eigen transplantatiecentrum.

De donor krijgt bij ontslag uit het andere ziekenhuis eventueel een afspraak mee voor controle enkele weken na de operatie. Daarna zal de donor terugverwezen worden naar het centrum waar zijn eigen ontvanger is geopereerd.

10. Krijgen wij ooit het andere koppel te zien?

In de voorbereidingsfase voor het cross-over niertransplantatie programma is er veel nagedacht over kennismaking of anonimiteit tussen de beide donor-ontvanger paren. Ook is over dit onderwerp door psychologen en verschillende artsen geschreven in internationale medische tijdschriften. Daarnaast is in het Erasmus MC een onderzoek hiernaar verricht door veertien potentiële donor-ontvanger paren te interviewen. Uiteindelijk bleek iedereen voor anonimiteit te kiezen.

Als voornaamste reden vertelden zij de voorkeur te geven aan contacten waarbij hun ziek-zijn niet centraal stond. 67% van de donoren meldden na eventuele donatie alleen nieuwsgierig te zijn naar het functioneren van zijn of haar gedoneerde nier. Naar aanleiding van al deze bevindingen is er binnen het landelijke cross-over programma gekozen voor anonimiteit tussen de beide donor-ontvanger paren, zowel voor, tijdens als na de procedure. Alle niertransplantatiecentra zullen hun uiterste best doen om deze anonimiteit zo veel mogelijk te waarborgen. Dit betekent dus dat u het andere koppel niet zult ontmoeten.

Mocht u vragen hebben dan kunt u contact opnemen met het transplantatiecentrum in uw omgeving.

Niertransplantatieteam UMC Utrecht

Transplantatie artsen

- Dr. A. van Zuilen, hoofd niertransplantatieprogramma UMC Utrecht
- Drs. F. van Reekum
- Dr. M. Rookmaker
- Drs. F. Molenaar

Transplantatie chirurg

- Dr. R. Toorop
- Dr. B.J. Petri

Transplantatie team

- Mw. S. Bosman, verpleegkundig specialist i.o. 088 75 605 37
- Mw. T. Vork 088 75 744 52
- Mw. A. Kooistra 088 75 744 52

Aanwezig: maandag, dinsdag en donderdag

Via polisecretariaat nefrologie 088 75 573 75

Email: poli-ontvangerNTx@umcutrecht.nl

Team levende nier donatie

- Mw. J. Wierdsma, MSc, MANP, verpleegkundig specialist 088 75 740 85
- Mw. L. Zandbergen, physician assistant 088 75 740 36

Aanwezig: maandag tot en met donderdag en vrijdagochtend

Via polisecretariaat nefrologie 088 75 573 75

Medisch maatschappelijk werker

- Mw. R. Zekhuis 088 75 741 47
- Mw. K. van der Velde 088 75 741 47

Aanwezig: maandag, donderdag, vrijdag en dinsdag in de even weken

Polisecretariaat Nierziekten (nefrologie)

Voor vragen en afzeggen of verplaatsen van polikliniekafspraken 088 75 573 75

Email: poli-nefrologie@umcutrecht.nl

Algemeen nummer UMC Utrecht 088 75 555 55

Verpleegafdeling D2 Oost

088 75 562 22

Algemeen telefoonnummer UMC Utrecht

088 75 555 55

Bezoekadres Universitair Medisch Centrum Utrecht

Locatie UMC

Heidelberglaan 100

3584 CX Utrecht (De Uithof)

Divisie interne geneeskunde en dermatologie

Polikliniek nierziekten, locatie UMC

UMC Utrecht, Heidelberglaan 100, Postbus 85500, 3508 GA Utrecht

T. 088 75 555 55

www.umcutrecht.nl

© 2017, UMC Utrecht

Bezoekadres:
Heidelberglaan 100
3584 CX UTRECHT

Postadres:
Postbus 85500
3508 GA UTRECHT

www.umcutrecht.nl
T. +31 (0)88 75 555 55